

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного
факультету

Юрій Бідзіля
Юрій БІДЗІЛЯ
« 30 » червня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.01 Українська мова та література
Освітня програма	Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія зарубіжної літератури» для здобувачів вищої освіти галузі знань **03 Гуманітарні науки спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.01 Українська мова та література** освітньої програми «Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність».

Розробники:

Бедзир Наталія Прокопівна, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри слов'янської філології та світової літератури ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Демчик Марта Іванівна, старший викладач кафедри слов'янської філології та світової літератури ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Схвалено науково-методичною комісією **філологічного факультету**.

Протокол № 8 від 29 червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії _____

Василь ШАРКАНЬ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування Показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	1-й	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи здобувача – 2	1-й	1-й
	Лекції:	
	26 год.	8 год.
	Практичні:	
	18 год.	-
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	46 год.	82 год.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Історія зарубіжної літератури» (період античності) протягом першого семестру першого року підготовки є засвоєння здобувачами на теоретичному і практичному рівні знань про своєрідність словесного мистецтва античності, розуміння шляхів розвитку літератур Стародавньої Греції та Стародавнього Риму, процесів формування жанрів і стилів прози, лірики, драматургії у творчості визначних митців та визначення їхнього впливу на розвиток світової та української літератур для успішного здійснення професійної діяльності у сфері літературної творчості, культурно-просвітницької діяльності, науково-дослідної роботи.

Завдання (згідно з вимогами освітньо-професійної програми підготовки здобувачів першого/бакалаврського рівня вищої освіти) полягає в такому:

– ознайомити здобувачів з вершинними літературними явищами, біографіями видатних майстрів художнього слова античності, сформуванати навички критичного літературознавчого аналізу для втілення у подальшій професійній діяльності;

– визначити основну проблематику, жанрове розмаїття, тематичні особливості літератури античності, показати її зв'язок з духовним розвитком суспільства, розглянути роль літератури як могутнього засобу виховання – що відповідає сучасним вимогам до компетентного фахівця, який володіє базовими знаннями в галузі професійно орієнтованих гуманітарних наук;

– опанувати навички самостійної роботи здобувачів з літературно-критичними джерелами: статтями, монографіями, підручниками, енциклопедіями, довідниками, інтернет-ресурсами, сучасними інформаційними технологіями для застосування у дослідницькій і професійній діяльності;

Відповідно до зазначеної освітньо-професійної програми, вивчення дисципліни **«Історія зарубіжної літератури. Період античності»** сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти загальних таких компетентностей:

ПК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, теорії та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов науково-дослідницької діяльності.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

ЗК 3. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 11. Здатність бути критичним і самокритичним.

ПК 6. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).

ПК 8. Здатність використовувати сучасні наукові методи філологічних досліджень, добирати, аналізувати, систематизувати й синтезувати фактичний лінгвістичний, літературний матеріал; узагальнювати підсумки виконаного дослідження та формулювати його новизну; оформляти згідно із сучасними вимогами та репрезентувати результати наукового дослідження в усній чи письмовій формі, послуговуючись відповідним термінологічним апаратом.

ПК 10. Здатність управляти інформацією; здатність працювати самостійно; готовність здійснювати перевірку процесів збору, аналізу і систематизації інформації на основі різних її джерел (спеціалізованої літератури, ЗМІ, перспективного наукового, творчого досвіду тощо).

ПК 11. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів та жанрів.

ПК 12. Здатність використовувати у професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до ХХІ століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумов вивчення навчальної дисципліни **«Історія зарубіжної літератури» (Період античності)** немає.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньо-професійної програми, вивчення навчальної дисципліни «Історія зарубіжної літератури» (період античності) повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.	ПРН 2
Організувати процес свого навчання й самоосвіти.	ПРН 3
Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.	ПРН 4
Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання в професійній діяльності.	ПРН 8
Аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі (відповідно до обраної спеціалізації).	ПРН 13
Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.	ПРН 15
Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.	ПРН 16

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Історія зарубіжної літератури. Період античності»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
<i>Уміє</i> ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.	ПРН 2
<i>Здатний</i> організувати процес свого навчання й самоосвіти.	ПРН 3
<i>Розуміє</i> фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.	ПРН 4
<i>Знає і розуміє</i> загальні властивості літератури як мистецтва слова, античної літератури і вміє застосовувати ці знання в професійній діяльності.	ПРН 8
<i>Уміє</i> аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі (відповідно до обраної спеціалізації).	ПРН 13
<i>Уміє</i> здійснювати літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.	ПРН 15
<i>Знає і розуміє</i> основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, <i>уміє</i> застосовувати їх у професійній діяльності.	ПРН 16

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби та критерії оцінювання, методи демонстрування результатів навчання

Засобами та критеріями оцінювання, методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

1. Виконання завдань із аналізу текстів. Написання рефератів.
2. Презентації результатів виконаних завдань та досліджень.
3. Написання модульних контрольних робіт.

Під час навчання використовуються такі основні методи: 1) традиційні: вербальні (розповідь, пояснення, бесіда, навчальна дискусія), наочні (ілюстрування, демонстрування, метод самостійного спостереження студента), практичні (практичні роботи), порівняння, узагальнення; 2) інтерактивні методи; 3) методи контролю і самоконтролю в навчальній діяльності.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виконання практичних завдань; самостійна робота, виступи на практичних заняттях; написання рефератів; створення презентацій; індивідуальне, групове та фронтальне опитування. Методи поточного контролю: усний, письмовий, практичний, комп'ютерний і самоконтроль. Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань на практичних заняттях, під час індивідуальних та групових консультацій тощо.

Форма модульного контролю: письмова модульна контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Самостійна робота	Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	30	50	100
5	5	5	5			

T1, T2, T3, T4 – теми.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Самостійна робота	Модульна контрольна робота	Сума
T5	T6	T7	T8	T9	25	50	100
5	5	5	5	5			

T5, T6, T7, T8, T9 – теми.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	4	20	5	25
Презентація	1	15	1	15
Реферат	1	10	1	5
Аналіз тексту	1	5	1	5
Модульна контрольна	1	50	1	50

робота				
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

До модульного контрольного оцінювання допускаються всі здобувачі. При визначенні оцінки за модуль враховуються результати модульної контрольної роботи (МКР) та поточного контролю під час практичних занять, самостійної роботи.

МКР складається з трьох блоків завдань.

Перший блок (1–20 балів) містить висвітлення теоретичних питань навчальної дисципліни.

Другий блок (1–20 балів) містить тестові завдання.

Третій блок (1–10 балів) містить тексти з вивчених за програмою періодів розвитку зарубіжної літератури для літературознавчого аналізу.

Підсумкова оцінка за кожний модуль складається із суми балів за поточне оцінювання (50 б.) і результату модульної контрольної роботи (50 б.) Максимальна оцінка – 100 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Шкала ECTS	Диференційована Шкала	Недиференційована Шкала	Мінімальний бал – максимальний бал
A	Відмінно	Зараховано	90–100
B	Добре		82–89
C	Добре		74–81
D	Задовільно		64–73
E	Задовільно		60–63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35–59
F	Незадовільно		0–34

До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються здобувачі, які не виконали усі види обов'язкових практичних робіт, передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Здобувач, який за результатами модульних контролів отримав оцінку «F» (0–34 бали), повинен до проведення підсумкового (семестрового) контролю поліпшити цю оцінку принаймні до показника FX (≥ 35 балів) під час чергування викладача на кафедрі. Без такого поліпшення здобувач до підсумкового (семестрового) контролю не допускається.

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання здобувачів оцінюється як із теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «зараховано» (90–100 балів, A) заслуговує здобувач, який досяг таких результатів: всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявляє творчі здібності і використовує їх у вивченні навчально-програмового матеріалу, демонструє нахил до наукової роботи;

оцінку «зараховано» (82-89 балів, В) заслугоує здобувач, який досяг таких результатів: повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «зараховано» (74–81 бал, С) заслугоує здобувач, який досяг таких результатів: у цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «зараховано» (64–73 бали, D) заслугоує здобувач, який досяг таких результатів: знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення;

оцінку «зараховано» (60-63 бали, E) заслугоує здобувач, який виявив такі результати: володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер;

оцінка «незараховано» (35-59 балів, FX) виставляється здобувачу, який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань;

оцінка «незараховано» (35 балів, F) виставляється здобувачеві, який володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення дисципліни.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Давньогрецька література

Тема 1. Архаїчний період давньогрецької літератури. Античність як колыска європейської цивілізації. Етапи розвитку античної літератури. Долітературні форми словесного мистецтва стародавньої Греції. Грецька міфологія. Міфи про богів старшого і молодшого поколінь. Троянський і фіванський цикли міфів, міфи про аргонавтів. Вплив грецької міфології на світову культуру.

Тема 2. Давньогрецький епос. Гомер. Гомерівське питання. Історична та міфологічна основа поем Гомера. Художні особливості «Іліади» та «Одіссеї». Історичне значення поем Гомера. Дидактичний пафос поем Гесіода. Виникнення пародій на героїчний епос («Батрахоміомахія»).

Тема 3. Давньогрецька лірика: від Тіртея до Піндара. Головні жанри давньогрецької лірики – елегія, ямб і мелос, їхні ритмомелодійні, стильові, поетичні особливості. та представники. Творчість Тіртея, Архілоха, Алкея, Алкмана, Сапфо, Солона, Симоніда,

Калліна, Анакреонта, Піндара.

Тема 4. Давньогрецький театр. Народження театрального мистецтва. Устрій давньогрецького класичного театру. Походження і характерні ознаки давньої аттичної трагедії. «Батько трагедії» Есхіл, його творчість. Ідейно-художні особливості трилогії «Орестея», трагедій «Прометей закутий», «Перси». Великий мораліст – Софокл. Проблеми і особливості трагедій «Цар Едіп», «Антигона». Філософ на сцені – Евріпід. Його новаторство у трагедіях «Медея» та «Іпполіт».

Тема 5. Походження і характерні ознаки давньої аттичної комедії. Арістофан і його творчість. Комедії «Мир», «Вершники», «Хмари», «Жаби».

Тема 6. Давньогрецька проза: історіографічна, ораторська, філософська.

Модуль 2. Римська література

Тема 1. Елліністичний та римський періоди давньогрецької літератури. Александрійська поезія. Нова аттична комедія, її ознаки. Творчість Плутарха і Лукіана. Поява жанру роману. Роман Лонга «Дафніс і Хлоя».

Тема 2. Давньоримська література. Культурно-історичні передумови. Своєрідність давньоримської літератури. Рання римська міфологія. Творчість Плавта, його комедії «Псевдол», «Хвальковитий воїн», «Скарб». Художні особливості комедій Теренція («Брати», «Свекруха»). Література епохи громадянських воєн. Катулл і школа неотериків. Філософська поема Лукреція Кара «Про природу речей», її новаторство.

Тема 3 Римська література доби Імперії («Вік Августа»). Діяльність Мецената. Творчість Вергілія. Поєми «Буколіки» та «Георгіки», причини створення, художні особливості. Ідейно-художні завдання «Енеїди», художні прийоми Вергілія.

Тема 4. Творчість Горация, особливості його лірики. «Любощів ніжних співець» – Овідій. Художні особливості лірики Овідія Назона, його «Метаморфози».

Тема 5. Еволюція байки у античній літературі: від Езопа до Федра.

Тема 6. Література пізньої Античності й початку середніх віків. Римська сатура. Ювенал, Марціал, Петроній, Апулей.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						Кількість годин				
	Форма навчання: денна						Форма навчання: заочна				
	Усього	у тому числі					у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	Усього	лекції	практичні	лабораторні	інд. роб.
1-й семестр											
Модуль 1. Давньогрецька література											
Тема 1. Архаїчний період давньогрецької літератури. Античність як колиска європейської цивілізації. Етапи	7	2	2			5	9	2			7

розвитку античної літератури. Долітературні форми словесного мистецтва стародавньої Греції. Грецька міфологія. Міфи про богів старшого і молодшого поколінь. Троянський і фіванський цикли міфів, міфи про аргонавтів. Вплив грецької міфології на світову культуру.												
Тема 2. Давньогрецький епос. Гомер. Гомерівське питання. Історична та міфологічна основа поем Гомера. Художні особливості «Іліади» та «Одіссеї». Історичне значення поем Гомера. Дидактичний пафос поем Гесіода. Виникнення пародій на героїчний епос («Батрахоміомахія»).	9	2	2			5	9	2				7
Тема 3. Давньогрецька лірика: від Тіртея до Піндара. Головні жанри давньогрецької лірики – елегія, ямб і мелос, їхні ритмомелодійні, стильові, поетологічні особливості. та представники. Творчість Тіртея, Архілоха, Алкея, Алкмана, Сапфо, Солона, Симоніда, Калліна, Анакреонта, Піндара.	7	2	2			3	7					7
Тема 4. Давньогрецький театр. Народження театрального мистецтва. Устрій давньогрецького класичного театру. Походження і характерні ознаки давньої аттичної трагедії. «Батько трагедії» Есхіл, його творчість. Ідейно-художні особливості трилогії «Орестея», трагедій «Прометей закутий», «Перси». Великий мораліст – Софокл. Проблеми і особливості трагедій «Цар Едіп», «Антигона». Філософ на сцені – Евріпід. Його новаторство у трагедіях «Медея» та «Іпполіт».	7	2	2			3	7					7
Тема 5. Походження і характерні ознаки давньої аттичної комедії. Арістофан і його творчість. Комедії «Мир», «Вершники», «Хмари», «Жаби».	8	2				3	7					7
Тема 6. Давньогрецька проза: історіографічна, ораторська, філософська.	5	3				3	9					7
Разом за модуль	42	13	8			20	48	4				4

Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість годин
		денна	заочна
1-й семестр. Змістовий модуль 1.			
1	Тема 1. Грецька міфологія. Міфи про богів старшого і молодшого покоління. Троянський і фіванський цикли міфів, міфи про аргонавтів. Вплив грецької міфології на світову культуру.	2	
2	Тема 2. Давньогрецький епос. Гомер. Гомерівське питання. Історична та міфологічна основа поем Гомера. Художні особливості «Іліади» та «Одіссеї». Історичне значення поем Гомера. Засвоєння основ перекладознавства – оригінал, переклад, художній переклад, інтерпретація, пародіювання, пародичність, переспів: усвідомлення сутності художнього перекладу (розуміння вторинності, специфічної пізнавальної цінності, інтерпретаційного характеру перекладу, типових труднощів, які долає перекладач художнього твору). Точність і свобода перекладача. Зіставлення поеми «Одіссея» у перекладах П. Куліша, Лесі Українки, І. Франка, Б. Тена.	2	
3	Тема 3. Давньогрецька лірика: від Тіртея до Піндара. Головні жанри давньогрецької лірики – елегія, ямб і мелос, їхні ритмомелодійні, стильові, поетологічні особливості та представники. Творчість Тіртея, Архілоха, Алкея, Алкмана, Сапфо, Солона, Симоніда, Калліна, Анакреонта, Піндара. Визначення розмірів та жанрів віршування на практиці.	2	
4	Тема 5. Давньогрецький театр. Народження театрального мистецтва. Устрій давньогрецького класичного театру. Походження і характерні ознаки давньої аттичної трагедії. «Батько трагедії» Есхіл, його творчість. Ідейно-художні особливості трилогії «Орестея», трагедій «Прометей закутий», «Перси». Великий мораліст – Софокл. Проблеми і особливості трагедій «Цар Едіп», «Антигона». Філософ на сцені – Евріпід. Його новаторство у трагедіях «Медея» та «Іпполіт». Походження і характерні ознаки давньої аттичної комедії. Арістофан і його творчість. Комедії «Мир», «Вершники», «Хмари», «Жаби». Розкриття специфіки втілення вічних образів античності у зарубіжній та українській літературі, у творах світового мистецтва (на прикладі 1–2 творів за вибором); вміння користуватися словниками та енциклопедіями (1–2) з античної міфології у процесі роботи з художніми текстами.	2	
5	Тема 6. Новоаттична комедія та її вплив на творчість Плавта і Теренція. Культурно-історичні	2	

	передумови виникнення ново аттичної комедії. Менандр як «батько нової побутової комедії». Своєрідність давньоримської літератури. Творчість Плавта, його комедії «Псевдол», «Хвальковитий воїн», «Скарб». Художні особливості комедій Теренція («Брати», «Свекруха»). Простежити вплив Менандра, Плавта, Теренція на розвиток комедії у світовій та українській літературах.		
6	Тема 7. Римська література доби Імперії («Вік Августа»). Діяльність Мецената. Творчість Вергілія. Поєми «Буколіки» та «Георгіки», причини створення, художні особливості. Ідейно-художні завдання «Енеїди», художні прийоми Вергілія. Встановлення схожості і відмінності між міфологічними образами та їх утіленнями в літературних творах Гомера та Вергілія (на прикладі прочитаних текстів); особливості втілення вічного образу Енея у світовій літературі.	2	
7	Тема 8. Творчість Горація, особливості його лірики. «Любощів ніжних співець» – Овідій. Художні особливості лірики Овідія Назона, його «Метаморфози». Звернути увагу на тему митця і ролі мистецтва у творах Горація, Овідія, Дж. Мільтона М. Рильського.	2	
8.	Тема 9. Еволюція байки у античній літературі: від Езопа до Федра. Охарактеризувати переклади та переспіви байок Езопа та Федра у Бабрія, Флавія Авіана, Лафонтена, І. Котляревського, С. Руданського, Є Гребінки. Усвідомити сутність художнього перекладу (розуміння вторинності, специфічної пізнавальної цінності, інтерпретаційного характеру перекладу, типових труднощів, які долає перекладач художнього твору).	2	
9	Тема 6. Роман Апулея «Метаморфози, або Золотий осел». Розглянути роман Апулея як взірць сатиричного роману. Простежити вплив композиції та «мандрівних сюжетів» давньоримського роману на розвиток світової літератури.	2	
	Разом за 1 семестр	18	

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
	1-й семестр. Змістовий модуль 1.		
1	Грецька міфологія. Міфи про богів старшого і молодшого поколінь. Троянський і фіванський цикли міфів, міфи про аргонавтів. Вплив грецької міфології на світову культуру. Міф про Прометея та його вплив на світову та українську літературу.	5	7

2	Перегляд фільму «Троя» англійською мовою. Порівняння його з поемою Гомера «Іліада». «Тroy», 2004. An adaptation of Homer's great epic. Brad Pitt, Sean Bean, Saffron Burrows, Eric Bana, Orlando Bloom, Rose Byrne, Diane Kruger, and Garrett Hedlund in «Тroy», (2004).	5	7
3	Головні жанри давньогрецької лірики – елегія, ямб і мелос, їхні ритмомелодійні, стильові, поетологічні особливості.	3	7
4	«Батько трагедії» Есхіл, його творчість. Ідейно-художні особливості трилогії «Орестея», трагедій «Прометей закутий», «Перси». Великий мораліст – Софокл. Проблеми і особливості трагедій «Цар Едіп», «Антигона». Філософ на сцені – Евріпід. Його новаторство у трагедіях «Медея» та «Іпполіт».	3	7
5	Перегляд фільму «Oрpheus» Ж. Кокто (1950) англійською мовою. Проаналізуйте, що залишилось у сюжеті фільму від традиційного міфу про Орфея.	2	7
6	Переглянути фільм «Цар Едіп» (італ. «Edipo re») – фільм П'єра Паоло Пазоліні 1967 р. за мотивами трагедії Софокла. Зробіть зіставлення трагедії та фільму. Які новації вніс П. Пазоліні?	3	7
7	Творчість Плутарха і Лукіана. Поява жанру роману. Роман Лонга «Дафніс і Хлоя».	3	6
8	Філософська поема Лукреція Кара «Про природу речей», її новаторство.	4	6
9.	Творчість Вергілія. Поєми «Буколіки» та «Георгіки», причини створення, художні особливості. Ідейно-художні завдання «Енеїди», художні прийоми Вергілія. Травестії «Енеїди» у світовій та українській літературі.	5	7
10.	Творчість Горація, особливості його лірики. «Любощів ніжних співець» – Овідій. Художні особливості лірики Овідія Назона, його «Метаморфози».	5	7
11	Творчість Ювенала, Марціала, Петронія, Апулея.	5	7
12	Антична байка: від Езопа до Федра. Традиція байки у світовій літературі. Напишіть есе: «Як антична байка вплинула на розвиток української байки?».	4	7
	Усього	46	82

6.5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Здобувачі отримують для аналізу тексти з різних періодів історії античної літератури та теми для написання рефератів.

Приклади текстів для аналізу

1. Якому давньоримському автору належить байка «Лисиця і трагедійна маска»: «Лисиця мовить, маску розглядаючи: / “Така красуня, а бракує мозку їй!” / Це сказано для тих, кому і славу, й честь дарує доля, – не дає лиш розуму». Проаналізуйте текст байки.

2. Яку байку розповідає Горацій в шостій сатирі («Тільки і мрії було, щоби клаптик малесенький поля,/ Дім, та город, та криниця з веселим струмком біля дому»), коли

розмірковує про щастя і благо в житті: 1) байку про синицю і журавля 2) байку про лисицю і вовка 3) байку про землероба і змію 4) байку про мишеня в селі і в палаці.

3. Якого римського комедіографа описує дана характеристика: «Для нього важливі не жарти та інтрига, а характери і психологічна ситуація. Для цього автора комедія – це не засіб розваги, а засіб пізнання життя. Дійові особи постають облагородженими, піднесеними, риси комізму згладжуються; мовна індивідуалізація відсутня, всі персонажі розмовляють однаково витонченою розмовною мовою освіченого римського суспільства, яка вперше отримує тут літературне оформлення»?

4. Рядками «Зброю співаю і мужа, що перший з надмор'їв троянських, / Долею гнаний нещадно, на берег ступив італійський» розпочинається твір: 1) «Буколіки»; 2) «Іліада»; 3) «Енеїда»; 4) «Одіссея». Проаналізуйте текст.

5. Про якого байкаря йде мова: «Він ставить собі в заслугу «стислість». Байка його не затримується на деталях і супроводжується тільки небагатослівними поясненнями морально-психологічного характеру. Персонажі виражаються стислими і чіткими формулами. Мова – проста і чиста. В результаті виходить все ж деяка сухість, а іноді і недостатня конкретність викладу. Мораль не завжди впливає з розповіді. Уже сучасники дорікали байкареві в «надмірній стислості». 1) Езоп; 2) Федр; 3) Флавій Авіан; 4) Бабрій.

6. Який поет описує свою долю у вірші: «Довга дорога... Рушай! А я буду жить на красчку / Світу й про землю свою снитиму в тій даліні». Проаналізуйте текст вірша.

7. Проаналізуйте текст і скажіть, про кого йде мова у наведеному уривку з «Метаморфоз» Овідія: «Він очерет під рукою відчув, а не тіло дівоче. / Як застогнав він, як цей подих, по стеблах пробігши, / Тонко заграв-забринів, мовби хтось потихеньку заплакав. / Як зачарований голосом тим і незнаним мистецтвом, – / «Ось що, – втішився бог, – поріднить нас навіки з тобою».

8. Основоположником якої літератури вважається давньоримський письменник, який сам про себе заявляв у романі-меніппеї «Правдива історія»: «Одне я скажу правдиво: я писатиму брехливо. Це моє визнання повинно, по-моєму, зняти з мене звинувачення, яке тяжіє над іншими, раз я сам визнаю, що ні про що не говоритиму правду. Отже, я писатиму про те, чого не бачив, не випробував і ні від кого не чув, до того ж про те, чого не тільки на ділі немає, а й бути не може. Внаслідок цього не слід вірити жодній з наступних пригод». Назвіть ім'я письменника і тип літератури.

9. У Пролозі до другої Книги Федр писав: «Вчіться, добрі люди. Для того байка штрика під ребро / Щоб виправлять людські заблуди. І похвалять красу й добро. / Хоч розповідь коротка й жартівлива, / Мета її ясна й правдива». Вставте пропущене прізвище. Проаналізуйте цю характеристику.

10. Якого римського комедіографа описує дана характеристика: «Він сполучає, з одного боку, відшліфовані сюжети нової аттичної комедії (Менандр), і, з іншого боку, грубу італійську ателлану, фарс, виступи жонглерів, танцюристів та мімів. Вони містили значну кількість буфонно-комічних сцен, декотрі з яких узагалі не були пов'язані з дією самої комедії і були лише допоміжним комічним засобом. У його переробці нова аттична комедія втрачає витонченість, чуттєвість і глибину, натомість набуває бурхливої життєрадісності та оптимізму, «силу сміху». Ця стихійна сила сміху («vis comica»), у поєднанні з народною свіжістю та яскравістю, і була запорукою слави комедіографа».

11. Яку долю Риму віщує Анхіз, батько Енея, в поемі Вергілія «Енеїда»: 1) «Вірю, що з мармуру навіть добудуть живі обличчя; / Краці промовці з них будуть в судах; вони неба кружіння / Циркулем визначать, скажуть, ясним коли сходити зорям. / Запамятай, римлянине! Ти владно вестимеш народи. / Будуть мистецтва твої встановляти умови для миру / Милувать, хто підкоривсь, і мечем підкорять гордовитих»; 2) «Бо чи є де миліша країна, / Де б кораблі я утомлені в гавань хотів би поставити, / Аніж земля, що Ацеста-дарданця мені зберігає»; 3) «Тут твоя певна оселя, тут певні пенати; не гайся / І не лякайся страхіття війни, бо весь гнів і досада / Вже проминули в богів ... Тут буде місце для города, всі тут труди закінчатся».

12. Про яке явище йде мова у описі («Енеїда» Вергілія): «В русі жива, вона сил набуває й росте по дорозі;/ Спершу від страху мала, вона згодом сягає до неба, / Ходить сама по землі, а голову в хмарах ховає./ Кажуть, що мати Земля породила її, бо сердита / В гніві була на богів; ... їм породила, потвору велику й страшну, – скільки в неї / Пер є на тілі, то стільки є й бистрих очей попід ними / Дивно сказати – стільки ж уст і у них язиків стільки ж само, / Стільки ж і вух насторожених»: 1) про богиню Страху; 2) про Медузу-Горгону; 3) про богиню Поголовску; 4) про віщунку Сівілли Кумську; 5) Про морську Гідру.

13. Назвіть твір Горація, де даються такі настанови: «Отже, хто пише, – беріться за те, що було б вам по силі, / Зваживши добре, що втримають плечі, під чим – подадуться»; «Слово при слові низати належить і чуйно, й уважно: / Це ось відкине поет, а тому от – надасть перевагу./ Буде добірний твій вислів, якщо звичайнісіньке слово/ Блисне в незвичнім зв'язку, мов нове». «Мало, щоб вірш був красивий: нехай і солодкий він буде, / Хай глядача куди хоче веде, його дух полонивши».

14. Назвіть автора і жанр тексту. «Хлібороб узимку знайшов задубілу від холоду Змію і, пожалівши її, поклав за пазуху. Змія відігрілася, прийшла до пам'яті і вкусила свого благодійника. Хлібороб, умираючи, сказав: «Страждаю по заслuzі, бо пожалів гадину. Негідники не змінюють своєї вдачі навіть і тоді, коли їм роблять найбільше добро».

15. Назвіть давньоримського автора і його твір за цитатою: «Ну, а коли ще ряснів так порок? Коли ще захланність Пазуху ширила так, і коли на таку аж зухвалість Гра спромогтися могла». Проаналізуйте цитату.

Тематика рефератів Реферати до першого модуля

1. Міф про Аріона	19. Міф про Європу.
2. Міф про Атланта	20. Міф про Калісто.
3. Міф про Адоніса	21. Міф про Касандру.
4. Міф про Актеона	22. Міф про Леандра.
5. Міф про Афіну	23. Міф про Леду.
6. Міф про Астрею	24. Міф про Лаокоона.
7. Міф про Аріадну	25. Міф про Аполона
8. Міф про Артеміду	26. Міф про Марсія.
9. Міф про Гордія	27. Міф про Мідаса.
10. Міф про Гефеста	28. Міф про Ніобу
11. Міф про Гіацинта	29. Міфи про Нарциса
12. Міфи про Дідону	30. Міф про Орфея.
13. Міф про Дафніса	31. Міф про Ореста.
14. Міф про Дедала	32. Міф про Персея
15. Міф про Данаю	33. Міф про Персефону.
16. Міф про Іо.	34. Міф про Прометея.
17. Міф про Ікара.	35. Міф про Пандору.
18. Міф про Іфігенію.	36. Міф про Паріса.

37. Миф про Пігмаліона.

38. Миф про Психею.

39. Миф про Тантала.

40. Миф про Тесея

41. Миф про Фаетона

42. Миф про Федру.

43. Миф про Фетиду.

44. Миф про Філемона і Бавкиду

45. Міфологічний Олімп

46. Міфи про Пана і німф

47. Міфи про амазонок.

48. Миф про похід Агронавтів.

49. Миф про Геракла.

50. Миф про Муз.

Замість написання реферату пропонується творча робота зі створення презентацій на тему: «Рецепція міфу про ... у світовій літературі та мистецтві». Теми ті ж, що й для рефератів.

Реферати до другого модуля

1. Своєрідність античної літератури.
2. Міфологія як животворне джерело античного мистецтва.
3. Тема гуманізму в поемі Гомера «Іліада».
4. Фольклорна основа поеми Гомера «Іліада».
5. Соціально-історичне підґрунтя поеми Гомера «Іліада».
6. Художня своєрідність «Одіссеї» Гомера.
7. Новаторство образу Одиссея.
8. Жіночі образи у поемах «Іліада» та «Одіссея».
9. Уславлення хліборобської праці у дидактичному епосі Гесіода «Труди і дні».
10. Функції вставних сюжетів у поемі Гесіода «Труди і дні».
11. Художня своєрідність «Батрахоміомахії».
12. Характерні риси героїко-патріотичних елегій Тіртея.
13. Тематика і проблематика елегій Мімнерма.
14. Новаторський характер ямбів Архілоха.
15. Роль образів-символів у поетичній творчості Алкея.
16. Тема кохання у поезії Сапфо.
17. Творчість Анакреонта та анакреонтична поезія.
18. Характерні особливості давньогрецького театру та його роль у античному суспільстві.
19. Особливості грецької трагедії, її походження, поетика.
20. Особливості трактування образу Прометея у Есхіла та Гесіода.
21. Мотиви прометеїзму в українській літературі.
22. Морально-етичні уроки трагедії Софокла «Антигона».
23. Психологічне новаторство Евріпіда в трагедії «Медея».
24. Витоки, структура та характерні риси давньоантичної комедії.

25. Особливості сміхової культури Арістофана у комедії «Мир».
26. Проблематика комедії Арістофана «Лісістрата».
27. Своєрідність байок Езопа.
28. Розвиток грецької історіографії у творчості Геродота.
29. Розвиток ораторського мистецтва Давньої Греції у творчості Демосфена.
30. Комедія «Полюбовний суд» Менандра як зразок сентиментальної трагедії.
31. «Порівняльні життєписи» Плутарха як новий жанр античної літератури.
32. Творчість Феокріта: ідейна спрямованість, жанрове багатство ідилій.
33. Новаторство «Аргонавтики» Аполонія Родоського як історико-міфологічного епосу.
34. Любовна автобіографія Катулла та її вплив на творчість поетів нового часу.
35. Вірування стародавніх римлян.
36. Плавт як комедіограф римського плебсу.
37. Побутова спрямованість комедій Теренція.
38. Дидактизм поеми Лукреція «Про природу речей».
39. Риси протохристиянства у поемі Вергілія «Енеїда».
40. Розквіт римської любовної елегії у творчості Тібулла і Проперція.
41. Інтерпретація міфологічного матеріалу у трагедії Сенеки «Медея».
42. Мотив «carpe diem» у творчості Горація.
43. Майстерність психологічного перевтілення у циклі Овідія «Послання героїнь».
44. «Мотив трагічного перетворення» у «Метаморфозах» Овідія.
45. Риси сатури у романі Петронія «Сатирикон».
46. Відбиття римського життя в епіграмах Марціала.
47. Тематика і проблематика сатир Ювенала.
48. Роман Апулея «Метаморфози, або Золотий осел» і нові вірування.
49. Традиція езопівської байки у творах Федра і Бабрія.
50. Буколічні мотиви, наслідування традицій Феокріта в романі Лонга «Дафніс і Хлоя».

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

1. Технічні засоби: відеопроєктор.
2. Обладнання: комп'ютер, ноутбук.
3. Програмне забезпечення: інформаційні технології та засоби електронного навчання: Microsoft Office; Microsoft Excel; система електронного навчання Moodle; електронна пошта (<http://gmail.com> і ін.) на базі глобальних інформаційно-комунікаційних порталів, внутрішня корпоративна електронна пошта УжНУ.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

Методичні посібники

1. Історія зарубіжної літератури. Античність: Навчально-методичний посібник для бакалаврів філології за спеціалізацією 035. 01 Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність; 035.033 Польська мова та література. Зарубіжна література; 035.036. Словацька мова та література; 035.038 Чеська мова та література/ Уклад.: Бездір Н. П., Демчик М. І., Ужгород, 2023.
2. Методичні рекомендації до практичних занять та самостійних робіт з курсу «Зарубіжна література. Античність»: Навчально-методичний посібник для бакалаврів філології за спеціалізацією 035. 01 Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність; 035.033 Польська мова та література. Зарубіжна література; 035.036. Словацька мова та література; 035.038 Чеська мова та література/ Уклад.: Бездір Н. П., Демчик М. І., Ужгород, 2023.
3. Безруков А. В. Історія зарубіжної літератури: від античності до початку XIX ст. : навч. посіб. для студентів філол. спец. ЗВО. Дніпро: ФОП Касян-Шайнський, 2021. 165 с.
4. Белаш Г. Історія античної літератури. Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 236 с.

Допоміжна література

5. Антична література. Греція. Рим. Хрестоматія / Упорядники: Михед Т.В., Якубіна Ю.В. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 952 с. URL: http://shron.chtyvo.org.ua/Mykhed_Tetiana/Antychna_literatura_Hretsia_Ry_m_Khrestomatia
6. Антична література: Хрестоматія. Київ: Промінь, 2006. 473 с.
7. Давня римська поезія в українських перекладах і переспівах: Хрестоматія. Львів: Світ, 2000.
8. Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник. У 2-х т. / За ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2005.
9. Ковбасенко Ю. І. Антична література: навч. посіб. / Ю. І. Ковбасенко. Київ: Вид. «Університет» КМПУ, 2009. 128 с.
10. Кун М. А. Легенди і міфи Давньої Греції. Харків: Фоліо, 2007. 468 с.
11. Лісовий І. А., Ревеко К. А. Античний світ у термінах, іменах і назвах: Словник-довідник з історії та культури Давньої Греції та Риму. Київ: Вища освіта, 1988. 342 с.
12. Мегела І. П. Історія давньогрецької літератури: курс лекцій. Київ, 2010. 340 с.
13. Мегела І. П. Історія Римської літератури: курс лекцій. Київ, 2012. 356 с.
14. Міфи Давньої Греції. Твори давньогрецьких авторів: Навчальний посібник. У 2-х книгах / Упорядк., передмова і коментарі Чічановського А. А. Київ: Акцент, 2004. Кн. 1. 312 с.
15. Насмінчук Г. Й. Зарубіжна література ранніх епох: Античність, Середньовіччя, Відродження: навч. посіб. / Г. Й. Насмінчук. Кам'янець-Подільський: Рута, 2013. 211 с.
16. Пащенко В. І., Пащенко Н. І. Антична література. Київ: Либідь, 2001.
17. Поліщук Л. Б. Історія зарубіжної літератури. Античність. Середні віки. Відродження: навч.-метод. посіб. / Л. Б. Поліщук. Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. 156 с.
18. Словник античної міфології. За ред. В. Пащенка. Київ: Вища школа, 2015. 327 с.
19. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література від античності до початку XIX сторіччя: Історико-естетичний нарис. Київ: КМ Академія, 2007. 360 с.

Інформаційні ресурси

20. Сайт УжНУ URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/>
21. Репозитарій УжНУ URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/>
22. Наукова бібліотека УжНУ URL: <http://www.lib.uzhnu.edu.ua/#myCarousel>
23. Наукова електронна бібліотека Національної бібліотеки ім. В. Вернадського: <http://www.nbu.gov.ua/>.
24. Загальний сайт Національної бібліотеки ім. В. Вернадського: <http://www.nbu.gov.ua/>